

PATVIRTINTA
Lietuvos statistikos departamento
generalinio direktoriaus
2013 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. DĮ-262

BENDRIEJI STATISTINIŲ RODIKLIŲ REVIZIJŲ ATLIKIMO, ANALIZĖS IR SKELBIMO PRINCIPAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Statistinių rodiklių revizijų (toliau – revizijos) politikos formavimo bei revizijų analizės svarba vis labiau pripažįstama tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu. Revizijų politikos nustatymas yra svarbus žingsnis, siekiant daugiau racionalumo ir geresnės kokybės, rengiant ir skelbiant statistinius rodiklius.
2. Revizijos turėtų būti laikomos normaliu reiškiniu, kuriuo palaipsniui gerinama statistinių rodiklių kokybė, ypač tikslumas. Revizijų politika turėtų būti pripažįstama kaip svarbus tinkamo statistikos rengimo valdymo aspektas, o tinkamas statistikos rengimo valdymas plačiaja prasme yra reikšminga viešojo sektoriaus skaidrumo ir atskaitomybės dalis.
3. Lietuvos statistikos departamento (toliau – departamentas) taikomą revizijų politiką atspindi Bendrieji statistinių rodiklių revizijų atlikimo, analizės ir skelbimo principai (toliau – principai).
4. Principai apima revizijų klasifikavimą, pagrindinių sąlygų ir priešasčių aprašymą, revizijų atlikimo, analizės ir skelbimo dokumentavimo tvarką.
5. Šiais principais privalo vadovautis departamento statistinių tyrimų arba darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinius rodiklius bei statistinę informaciją.

II. REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis šiais teisės aktais ir kitais dokumentais:
 - 6.1. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. DĮ-79 „Dėl statistinės informacijos rengimo ir platinimo taisyklių patvirtinimo“.
 - 6.2. Departamento generalinio direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. DĮ-216 „Dėl Statistinio tyrimo (rodiklio) metainformacijos aprašo schemos patvirtinimo“.
 - 6.3. [Europos statistikos praktikos kodeksu](#), priimtu Europos statistikos sistemos komiteto 2011 m. rugsėjo 28 d.
 - 6.4. [Europos statistikos sistemos revizijų politikos, taikomos pagrindiniams Europos ekonominiams rodikliams, gairėmis](#), priimtomis Europos statistikos sistemos komiteto 2012 m. vasario mėn.

III. REVIZIJŲ KLASIFIKAVIMAS

7. Bendrąja prasme revizijos yra apibrėžiamos kaip bet kokie oficialiai paskelbto statistinio rodiklio reikšmės pakeitimai.
8. Revizijos gali būti klasifikuojamos pagal jų numatymą ir aprėpiamą laikotarpį.
 - 8.1. Pagal revizijų numatymą jos yra skirstomos į planines ir neplanines revizijas:

8.1.1. **Planinė revizija** – periodiškai, iš anksto numatytais terminais, atliekama revizija. Tokios revizijos įtraukiamos į planinių statistinių rodiklių revizijų kalendorių, skelbiamą Oficialiosios statistikos portale.

8.1.2. **Neplaninė revizija** – iš anksto nenumatyta revizija, kurią gali lemti tokios priežastys kaip reikšmingos klaidos, pastebėtos paskelbus statistinius rodiklius, nenumatyti metodikos pakeitimai, naujų statistinių duomenų šaltinių naudojimas, administravimo ar valdymo sistemų pasikeitimai. Vartotojai apie būsimą neplaninę reviziją ir jos priežastis informuojami Oficialiosios statistikos portale. Neplaninė revizija atliekama ir jos rezultatai paskelbiami per trumpiausią galimą laikotarpį nuo neplaninės revizijos poreikio atsiradimo.

8.2. Pagal aprėpiamą laikotarpį revizijos skirstomos į trumpojo laikotarpio planines revizijas ir ilgojo laikotarpio planines revizijas, kurios taip pat įtraukiamos į planinių statistinių rodiklių revizijų kalendorių:

8.2.1. **Trumpojo laikotarpio planinė revizija** atliekama panaudojus naujus ar išsamesnius, sukomplektuotus reguliariai atliekamų statistinių tyrimų duomenis arba pasikeitus metodikoms ir atlikus statistinių duomenų perskaičiavimus. Šios revizijos dažniausiai atliekamos kartą per mėnesį, ketvirtį ar metus po pirmojo statistinių rodiklių skelbimo. Tai einamoji revizija, nes ji daro įtaką mėnesinio ar ketvirtinio periodiškumo statistiniams rodikliams. Dažnai trumpojo laikotarpio statistiniai rodikliai yra revizuojami pagal išsamesnius ir tikslesnius visų metų statistinių tyrimų rezultatus.

8.2.2. **Ilgąjo laikotarpio planinė revizija** yra atliekama rečiau ir turi įtakos ilgesniam periodui ar visai skelbtai statistinio rodiklio reikšmių laiko eilutei. Ji dar gali būti įvardijama kaip „išsami“, „visapusiška“, „labai svarbi“ ar „istorinė“. Dažniausiai tokią reviziją lemia naujo statistinių duomenų šaltinio atsiradimas, kurio duomenys renkami kas penkerius ar dešimt metų (pvz., atliekant surašymą, struktūrinius statistinius tyrimus); bazinių metų svorių atnaujinimas, paprastai atliekamas kas penkerius metus; statistinių rodiklių rengime naudojamų sąvokų, apibrėžimų ir (ar) klasifikatorių, tarptautinių standartų pasikeitimas; naujų teisės aktų, reglamentuojančių statistinės informacijos rengimą, įsigaliojimas.

IV. REVIZIJŲ SĄLYGOS IR PRIEŽASTYS

9. Revizijų atlikimą lemia trys pagrindiniai veiksniai: vartotojų poreikių tenkinimas, patikimumo ir objektyvumo užtikrinimas ir išteklių valdymas.

9.1. Siekiant patenkinti vartotojų poreikius, reikia užtikrinti:

9.1.1. pirmojo skelbimo ir po jo einančios revizijos savalaikiškumą bei punctualumą. Valstybės strategijos rengėjai, investuotojai, tarptautinės organizacijos, žiniasklaida, išskirtinę reikšmę skiria statistinės informacijos savalaikiškumui, kurio svarbiausia išraiška yra greitas statistinės informacijos skelbimas, atitinkantis ypatingus vartotojų poreikius. Labai svarbu, kad pirmojo skelbimo ir po jo einančios revizijos laikas būtų iš anksto žinomas bei stabilus.

9.1.2. tikslumą. Netikslios statistinės informacijos panaudojimas gali būti neteisingų sprendimų priežastis. Statistinė informacija, kuri po mėnesio ar ketvirčio revizijos gerokai patikslinama, yra netinkama ir klaidina vartotojus, todėl svarbu įvertinti revizijos metu gautos statistinio rodiklio reikšmės pokytį.

9.1.3. nuoseklumą laiko atžvilgiu. Vartotojai yra suinteresuoti, kad atlikus revizijas patikslinti statistiniai rodikliai būtų tuo pačiu metu paskelbti visose statistinių duomenų laikmenose.

9.1.4. palyginamumą ir suderinamumą su kitomis susijusiomis statistinių duomenų laiko eilutėmis. Atliekant revizijas, statistinių rodiklių suderinamumui pasiekti yra naudojamas palyginamumo arba balansavimo metodas.

9.2. Atliekant revizijas turi būti siekiama užtikrinti išlaidų efektyvumą, optimaliai subalansuojant statistinės informacijos savalaikiškumo, tikslumo poreikius ir departamento išlaidas.

9.3. Siekiant sumažinti atliekamų revizijų neigiamą poveikį, vartotojams reikalingas aiškus revizijų dokumentavimas. Statistiniai duomenys turi būti identifikuoti kaip išankstiniai, negalutiniai, įverčiai ar patikslinti, paaiškinant revizijų priežastis ir laiko eilučių trūkius, kai jos nėra nuoseklios. Vartotojams turi būti prieinamas ir viešas planinių revizijų kalendorius, informacija apie rodiklių, kurie yra planinių revizijų objektas, revizavimo tvarką ir įvykusių revizijų analizės rezultatus.

9.4. Nustatyta revizijų tvarka, profesionalus revizijų atlikimas ir vartotojų informavimas apie jas užtikrina statistinės informacijos patikimumo priežiūrą ir vartotojų pasitikėjimą.

10. Revizijų priežastys gali būti šios:

10.1. Pirminių statistinių duomenų, naudojamų statistinio rodiklio reikšmei apskaičiuoti, papildymas, tikslinimas. Tenkinant statistinės informacijos poreikį dažnai yra skelbiami išankstiniai statistiniai rodikliai (pirmasis įvertis), kurie vėliau, gavus visus reikalingus pirminius statistinius duomenis, yra tikslinami. Neturint visų reikalingų statistinių duomenų ir skaičiuojant pirmąjį įvertį, statistinio rodiklio komponentės vertinamos pasirinktu metodu. Vėliau statistiniai rodikliai tikslinami gautų aktualių statistinių duomenų pagrindu.

10.2. Įprastiniai perskaičiavimai – bazinio laikotarpio atnaujinimas, reguliarūs mėnesiniai ar ketvirtiniai perskaičiavimai įvertinant sezono faktorių, mėnesinių ar ketvirtinių statistinių duomenų tikslinimas atsižvelgiant į metinę statistinę informaciją, perskaičiavimai, atlikti patikslinus statistinio tyrimo populiaciją, svorius (pvz., kainų indeksams).

10.3. Atnaujinta metodika – statistinių metodų, apibrėžčių, klasifikatorių pasikeitimas.

10.4. Klaidų ištaisymas – pirminių šaltinių statistinių duomenų, įvedimo klaidos ir kt.

10.5. Palyginimas arba balansavimas – statistinių rodiklių suderinimas pagal vertinimo metodus ir laiko atžvilgiu.

V. REVIZIJŲ ATLIKIMO, ANALIZĖS IR SKELBIMO DOKUMENTAVIMAS

11. Planinių revizijų kalendorius rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančiais statistikos rengimą, Oficialiosios statistikos darbų programa ir departamento metiniais veiklos planais. Jame išskiriamos trumpojo laikotarpio ir ilgojo laikotarpio planinės statistinės informacijos revizijos.

11.1. Kasmet departamento statistikos skyriai rengia ateinančiais metais numatomų revizuoti statistinių rodiklių sąrašą, kurį, suderinę su kuratoriumi, pateikia Statistinės informacijos platinimo skyriui (toliau – SIPS) iki spalio 15 d. Kartu nurodoma revizuoto statistinio rodiklio skelbimo data, revizuojamas laikotarpis ir statistinių rodiklių statusas.

11.2. SIPS parengia planinių revizijų kalendorių (1 priedas) ir iki gruodžio 15 d. teikia tvirtinti departamento generaliniam direktoriui. Per metus, jei reikia, kalendorius gali būti peržiūrimas ir atnaujinamas.

11.3. Patvirtintas einamųjų metų planinių revizijų kalendorius paskelbiamas Oficialiosios statistikos portale iki sausio 1 d.

12. Statistinių rodiklių, kurie yra planinių revizijų objektas, revizavimo tvarka yra dokumentuojama, vieša ir visiems prieinama:

12.1. Departamento statistinių tyrimų arba darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinę informaciją, pagal rekomenduojamą schemą (2 priedas) kasmet peržiūri į planinių revizijų kalendorių įtrauktų statistinių rodiklių revizavimo tvarkas, jeigu reikia, jas atnaujina iki vasario 1 d. ir teikia Ryšių su visuomene skyriui skelbti Oficialiosios statistikos portale.

12.2. Informacija apie statistinių rodiklių revizavimo tvarką paskelbiama per 3 darbo dienas nuo jos pateikimo Ryšių su visuomene skyriui.

13. Departamento statistinių tyrimų arba darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinę informaciją, vadovaudamiesi pateiktomis rekomendacijomis (3 priedas), analizuoja revizijas, jų įtaką statistinių rodiklių kokybei ir analizės rezultatus skelbia Oficialiosios statistikos portale.

Statistinių tyrimų (rodiklių) aprašuose, rengiamuose pagal departamento generalinio direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. DĮ-216 patvirtintą schemą:

13.1. Glausta trumpojo laikotarpio revizijų analizė atliekama pagrindiniams statistiniams rodikliams kiekvieną kartą, paskelbus revizuotus statistinius rodiklius arba bent du kartus per metus, o išsami – visam paskelbtų statistinių rodiklių rinkiniui bent kartą per metus.

13.2. Ilgojo laikotarpio revizijų analizė atliekama joms įvykus, aprėpiant visą revizuojamą laikotarpį.

14. Departamento statistinių tyrimų arba darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinę informaciją, savarankiškai sprendžia, kurie revizijų analizės rodikliai yra svarbūs ir turi būti naudojami konkrečiu atveju.

15. Neplaninės revizijos rezultatai skelbiami vartotojams iš karto po jos atlikimo, kartu paaiškinant revizijos priežastis, metodinius pakeitimus, revizijos įtaką rezultatams.

16. Apie neplaninės revizijos atlikimą statistinio tyrimo arba darbo vadovas, darbuotojas, rengiantis statistinę informaciją, prieš skelbdamas revizuotą statistinę informaciją, informuoja departamento vadovybę ir paaiškina revizijos priežastis.

17. Jei paskelbtų statistinių rodiklių reikšmėse yra pastebima klaida ir, įvertinus jos reikšmingumą, paaiškėja, kad yra reikalinga neplaninė revizija, atsakingas statistinio tyrimo arba darbo vadovas, darbuotojas, rengiantis statistinę informaciją, imasi visų reikalingų šiame dokumente aprašytų veiksmų.

18. Jei paskelbtų statistinių rodiklių reikšmėse pastebima techninė klaida, kuriai ištaisyti nereikia revizijos, ji yra nedelsiant taisoma ir apie ją informuojami vartotojai Statistinės informacijos rengimo ir platinimo taisyklių nustatyta tvarka.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Pasikeitus šiame dokumente nurodytiems teisės aktams ir kitiems dokumentams, taikomos aktualios jų redakcijų nuostatos.
